

***Wzór osobowy w życiu chrześcijańskim
na przykładzie posługi o. Medarda Parysza OFMCap,
kapelana Powstania Warszawskiego***

***A role model in Christian life:
example of Father Medard Parysz OFMCap's ministry,
chaplain of the Warsaw Uprising***

Summary

The activities of chaplains remain one of the least known episodes of the Warsaw Uprising. Young people who are beginning to shape their worldview or recover from life's failures are full of ideals. In their lives, clergy gave testimony of faith and played an important role in the life of the Church. During World War II, not only representatives of the diocesan clergy joined the fight, but also the religious clergy. Pastoral activity during the Uprising was carried out by all monasteries in the capital. The task of catechesis in today's reality also involves personalistic education in Christian values. Catechesis should develop critical thinking and deepen interest in the past. The ability to analyse historical events and search for cause and effect relationships should be developed, and at the same time, interested people should be guided to independent intellectual work. The author uses the understanding of a personal model and its role in Christian life in historical and catechetical aspects.

Key words: evangelization, catechesis, The Second World War, priest, young people.

Wstęp

Działalność kapelanów pozostaje jednym z najmniej znanych epizodów Powstania Warszawskiego¹. Tymczasem rola duchownych była w tym czasie nieoceniona dla większości mieszkańców stolicy. Osoby duchowne w swoim życiu dawali świadectwo wiary, a także odgrywali istotną rolę w życiu Kościoła. Zadanie katechezy we współczesnej rzeczywistości polega także na personalistycznym wychowaniu do wartości chrześcijańskich. Zaufanie do Boga stanowi najwyższą jakość świadectwa wiary. Autorka prezentowanego artykułu podejmuje próbę odpowiedzi na pytanie, czy we współczesnym świecie przykład pewnej osoby wierzącej albo kapłana nadal kształtuje życie duchowe? Aby odpowiedzieć na to pytanie, autorka odwołuje się do postaci zakonnika, ostatniego kapelana Powstania Warszawskiego ojca Medarda OFMCap oraz jego relacji z Bogiem. Konieczne jest także ukazanie konkretnych przykładów z życia ojca, aby odpowiedzieć na pytanie, czy może osoba duchowna być symbolem wartości cenionych dzisiaj w życiu chrześcijan, zwłaszcza w narastających atakach na Kościół. Autorka posługuje się rozumieniem wzoru osobowego i jego rolę w życiu chrześcijańskim w aspekcie historycznym oraz katechetycznym.

¹ Stanisław Parysz – pasterz czasów spełnionej apokalipsy, <https://www.polskieradio.pl/39/156/artykul/1316667,stanislaw-parysz-pasterz>, dostęp online: 03.08.2023.

1. Znaczenie wzoru osobowego w życiu chrześcijańskim

Analizując prace naukowe, które dotąd się ukazały, można zauważyć, że pojęcie, czym jest wzorzec osobowy, było niejednokrotnie wyjaśnione. Dlatego nie ma konieczności podania definicji w niniejszym opracowaniu². Interesuje nas kształtowanie wzorów osobowych w wychowaniu chrześcijańskim. Należy również zaznaczyć, że wzorem osobowym człowiek nie staje się z powodu życiowych osiągnięć, awansu służbowego, czy z powodu zdolności intelektualnych. Wymienione cechy tylko na pewnym etapie życia społecznego kształtują wizerunek pewnej osoby. Warto skupić się na jakości życia chrześcijańskiego. Wzorem osobowym może posłużyć także święty, który w różnych okolicznościach życiowych zachowywał się po chrześcijańsku. W przypadku młodzieży, którą święty Papież Jan Paweł II nazywał „nadzieją kościoła”, występuje potrzeba wzoru osobowego na wszystkich etapach formacji duchowej. Młodzi ludzie, żyjąc we współczesnym świecie, prawie codziennie spotykają się z niszczeniem wszelkich autorytetów. Próbuąc prowadzić swoje życie według zasad Ewangelii, spotykają się z trudnymi sytuacjami, dlatego koniecznie potrzebują dobrego przykładu³. Konsekwencją współczesnych przemian społecznych są ewolucje mentalne. W rzeczywistości mają one wielki wpływ na niestabilność wzorów osobowych albo ich zaniedbanie w życiu młodego człowieka, a także osób wierzących w różnym wieku⁴.

Ludzie młodzi, którzy zaczynają kształtować swój światopogląd albo podnoszą się z upadków życiowych, są przepełnione ideałami. Warto zaznaczyć, że najczęściej poszukują prawdziwej mądrości, prawdziwej postawy chrześcijańskiej, patrzą na zachowanie osób duchownych, a także katechetów świeckich. Na podstawie analizy zachowania pewnej osoby kształtują swoje poglądy, a jednocześnie opinii o Kościele. W dzisiejszym świecie, w którym podważa się chrześcijańskie zasady moralne, dla młodzieży oraz osób dorosłych poszukiwanie autorytetów czasami stanowi znaczący problem. Jakie rozwiązanie sytuacji może zaproponować Kościół oraz katecheza? Wybranie odpowiedniego wzoru osobowego. Budowanie pozytywnych relacji ze wzorem osobowym prowadzi do wniosku, że przedstawia on sobą pewne wartości chrześcijańskie⁵.

2. Powstanie Warszawskie 1944 i wychowanie do wartości

Integralne kształtowanie życia chrześcijańskiego zaczyna się od wychowania do wartości. Mogą to być wartości narodowe oraz historyczne. Katecheza

² Można odnieść się do definicji, podanej przez internetową *Encyklopedię PWN*: przez wzór osobowy należy rozumieć „wyobrażenie zespołu cech, do których posiadania aspiruje członek zbiorowości, chcąc być w zgodzie z postulowanym lub faktycznie w niej panującym systemem wartości (np. wzór osobowy rycerza, ziemianina, kupca, gentlemana, artysty, żołnierza, rewolucjonisty, uczonego, świętego). Zob. *Wzór osobowy*, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/wzor-osobowy;3999283.html>, dostęp online: 15.07.2023. Poza tym, według P. Sauca, „definicja wzoru osobowego jest nierzadko używana zamiennie z takimi pojęciami jak: „przykład”, „bohater”. Jest to jednak błędne zastosowanie, ponieważ wzorzec sam w sobie w większym stopniu warunkuje wartościowanie, a także jest naznaczony pewną doskonałością, jaką odznacza się osoba będąca wzorem”. Zob. S. Sauć, *Święta Teresa jako wzór osobowy w formacji chrześcijańskiej dzieci i młodzieży*, „Forum Młodych Pastoralistów” 2017, nr 3, s. 178.

³ I. Kosman, „Rola wzoru osobowego w kształtowaniu chrześcijańskiego życia”. *Studium z homiletyki na przykładzie św. Maksymiliana Kolbego*, Niepokalanów 2013, s. 40. Więcej na ten temat można przeczytać w artykule: S. Kulpaczyński, *Wartość wzorów osobowych w wychowaniu młodzieży*, <http://www.pedkat.pl/images/czasopisma/pk2/art05.pdf>. A także: tenże, *Psychologia rozwojowo-wychowawcza nie tylko dla katechetów*, Lublin 2009.

⁴ K. Plutecka, *Współczesne wzorce osobowe w percepcji młodzieży słyszącej i niesłyszącej*, „«Niepełnosprawność». Dyskursy pedagogiki specjalnej” 2022, nr 45-46, s. 173.

⁵ S. Sauć, *Święta Teresa...*, dz. cyt., s. 178-179.

powinna rozwijać myślenie krytyczne, a także pogłębiać zainteresowanie przeszłością. Należy kształtować umiejętność analizy wydarzeń historycznych i poszukiwać związków przyczynowo skutkowych, a jednocześnie prowadzić osób zainteresowanych do samodzielnej pracy intelektualnej⁶. Na szczególną uwagę zasługują wydarzenia patriotyczne, dlatego że formują postawę bohaterstwa. Przykładem może posłużyć Powstanie Warszawskie (1 sierpnia 1944 – 2 października 1944 r.). Fenomen Powstania polegał na ofiarności i głębokiego patriotyzmu mieszkańców Warszawy. Powstanie trwało ponad dwa miesiące, w ciągu którego armia podziemna potrafiła przeciwstawić się regularnym oddziałom nazistowskim, w rezultacie czego miasto walczyło o 24 dni dłużej, niż kraje europejskie w kampanii 1940 r. Ze wspomnień Jana Nowaka, uczestnika Powstania dowiadujemy się, że przygotowanie do walki zaczęło się cztery lata wcześniej, organizując konspirację. Powstańcy nie dysponowali uzbrojeniem, jednak wola walki była większa niż liczne trudności. Mieszkańcy byli półprzytomni, chcieli walczyć za wszelką cenę. W Powstaniu brali udział przede wszystkim osoby młode oraz przedwojenna elita społeczeństwa. Młodzi ludzie, urodzeni po roku 1918 zostali wychowani na ideałach i tradycjach XIX-wiecznych walk niepodległościowych. W tym kontekście należałoby jeszcze odnieść się do kwestii kształtowania wzorów osobowych w życiu młodzieży. Miłość i szacunek do Ojczyzny czerpali z domu rodzinnego, szkoły, kościoła, a także konspiracyjnego harcerstwa. Młodzież, wychowywana na zasadach i wartościach harcerstwa w późniejszym terminie stawiali się dowódcami średniego i niższego stopnia. Widzimy wielki wpływ dobrych przykładów na świadomość młodych osób. W oddziałach powstańczych przede wszystkim przeważała młodzież w różnym wieku, a najmłodsi przedstawiciele młodego pokolenia zaledwie mieli 12 i 13 lat. Starsza młodzież po 16 roku życia brała udział w konspiracji⁷.

Należy zwrócić uwagę na udział w Powstaniu kapelanów wojskowych. W ciągu 63 dni Powstania Warszawskiego prowadzili działalność duszpasterską, znajdowali się stale przy walczących, organizowali wspólne modlitwy, odprawiali Msze, spowiadali. Szczególnie posługiwali zmarłym, a w końcu sami ginęli podczas ostrzałów i bombardowań. W tym kontekście warto zauważyć, że niektórzy zostali zabici przez hitlerowców, ponosząc śmierć męczeńską⁸. Kapelani podczas Powstania głosili Słowo Boże, tym samym krzepili powstańczego ducha. Głosili kazania o takich cechach jak miłość, wierność Ojczyźnie, sprawiedliwość. Bohaterstwo żołnierzy oraz dowódców Armii Krajowej było wzmocnione wiarą, która została wsparciem dla walczących. Gen. Tadeusz Komorowski, „Bór” po zakończeniu wojny, podczas spotkania z biskupem polowym Józefem Gawliną, powiedział, że nie ma słów, żeby wyrazić uznanie dla duchownych kapelanów podczas Powstania. Powiedział: nie wiem, kiedy oni spali, gdyż dniem i nocą uwijali się wśród żołnierzy⁹.

W czasie II wojny światowej nie tylko przedstawiciele duchowieństwa diecezjalnego włączało się do walki, a i duchowieństwo zakonne. Działalność duszpasterską podczas Powstania prowadzili wszystkie klasztory w stolicy. W niniejszym artykule zwracamy uwagę na znany w Polsce od czasów nowożytnych zakon Braci Mniejszych Kapucynów. W publikacji *Wspomnienia polskich czasów*

⁶ B. Stypułkowska, *Lekcje historii a katecheza biblijna w gimnazjum*, „Polonia Sacra” 2003, t. 56, nr 12, s. 341.

⁷ J. Krasieński, „Cisi bohaterowie wojny i powstania warszawskiego”. *Refleksja nad ludzkimi losami*, „Saeculum Christianum”. Pismo Historyczno-Społeczne” 2006, t. 13, nr 1, s. 99-101.

⁸ *Śmierć nie jest końcem – o kapelanach Powstania Warszawskiego*, <https://parafia-wojskowa-radam.pl/smierc-nie-jest-koncem-o-kapelanach-powstania-warszawskiego/>, dostęp online: 18.07.2023.

⁹ „Duchowni w powstaniu”. *Kazanie Biskupa Polowego Józefa Guzka wygłoszone w 75. rocznicę Powstania Warszawskiego*, <https://ordynariat.wp.mil.pl/pl/articlesnauczanie-pasterskie-2019r-j/2019-07-31h-duchowni-w-powstaniu-kazanie-biskupa-polowego-jozefa-guzka-wygloszone-w-75-rocznice-powstania-warszawskiego/pdf/>, dostęp online: 18.07.2023.

dawnych i późniejszych, która została wydana w 1894 r., podano krótką historię powstania kapucynów w Warszawie. Zaznaczono, że byli fundowani na pamiątkę zwycięstwa pod Wiedniem, a także posiadali swoje klasztory na Wołyniu, Ukrainie, Podolu, Królestwie Kongresowym oraz w Galicji. Po kasacie zakonu niektóre klasztory całkowicie zniesiono. Autor publikacji zwraca uwagę czytelnika na sposób utrzymania zakonników. Podkreślono, że żyli z jałmużny. Oprócz tego pozostała cenna wzmianka o tym, że przybycie kapucyna do polskiego domu było radością dla właścicieli, zakonnikom zawsze dawali jałmużny. Jeśli zakonnik wiedział, że w drodze z klasztoru do klasztoru spotka kaplicę, nigdy jej nie omijał¹⁰. Tak wyglądała sytuacja zakonu na początku jego działalności. Natomiast, w czasie II wojny światowej wielu przedstawicieli zakonu Braci Mniejszych Kapucynów podejmowali posługę kapelanów, wielu osób działało w AK. Pewna ilość zakonników zapłaciło za miłość do Ojczyzny więzieniem lub własnym życiem. W czasie Powstania Warszawskiego w posłudze duchowej brali udział dwaj kapucyni: o. Alfons Ciechański i o. Medard Parysz. W danym artykule skupimy się na jego postaci i przeanalizujemy, w jaki sposób osoba o. Medarda może służyć jako wzór dla współczesnych chrześcijan¹¹.

3. Przykład Kapelana powstańców warszawskich

Stanisław Parysz, imię zakonne Medard, spełniał posługę gwardiana, proboszcza, rekolekcjonisty, był misjonarzem oraz katechetą. W czasie II wojny należał do Armii Krajowej jako kapelan¹². Z danych biograficznych można dowiedzieć się, że przyszły kapelan urodził się 17 grudnia 1913 roku w Haczowie. W tej samej miejscowości uczęszczał do szkoły podstawowej, a w dalszych latach uczył się w Kolegium Serafickim w Rozwadowie (Stalowej Woli). 7 września 1929 roku podjął decyzję o wstąpieniu do Zakonu oo. kapucynów. Śluby zakonne złożył 8 września 1930 roku. Zanim w Krakowie odbył studia filozoficzno-teologiczne i otrzymał święcenia kapłańskie przed wojną 1 maja 1939 z rąk ks. biskupa Stanisława Rosponda¹³, natomiast po święceniach pracował w Krakowie, w Olszanicy, w Mydlnikach¹⁴. Posługę kapłańską pełnił w ciągu około 70 lat, z nich niemal 30 lat prowadził duszpasterstwo w parafii pw. Św. Antoniego w Nowej Soli. W swoich wywiadach mówił, że był jednym z ostatnich, a może i ostatnim kapelanem AK w Powstaniu Warszawskim. Należy zaznaczyć, że w roku 1944 w Warszawie podtrzymywał na duchu nie tylko powstańców, ale i ludność cywilną. Jak zaznaczono w życiorysie kapłana, był również kapelanem w szpitalu na ul. Długiej, a także znaleźć ojca można było w kościele oo. dominikanów, a także w schronach przy ulicach Miodowej, Długiej, Freta oraz Podwałe¹⁵. Na uwagę zasługuje wspomnienia o. Medarda, realizowane w ramach

¹⁰ Por. A. Iwanowski, *Wspomnienia polskich czasów dawnych i późniejszych*, t 1, Lwów 1894, s. 22.

¹¹ *Spis powstańczych biogramów*, <https://www.1944.pl/powstancze-biogramy.html>, dostęp online: 24.07.2023.

¹² R. Żmuda, *Materiały do bibliografii publikacji o zakonach i zgromadzeniach zakonnych w Polsce 1945-2000*. Osoby konsekwowane, t. 1, Łódź 2011, s. 50.

¹³ Stanisław Rospond (31 VIII 1877 Liszki – 4 II 1958 Kraków) znany jako duszpasterz, pedagog, kaznodzieja, wizytator, biskup tytularny Dardanus, biskup krakowski. Z jego biografii miż innym dowiadujemy się, że w latach 1953 - 1954 za pośrednictwem władz komunistycznych został zatrzymany, aresztowany i internowany w Częstochowie, a także pozbawiony możliwości wykonywania posługi duszpasterskiej. Zob. *Stanisław Rospond*, <https://encyklopediakrakowa.pl/slawni-i-zapomniani/105-r/616-rospond-stanislaw.html>, dostęp online: 26.07.2023; J. Marecki, *Boga należy bardziej słuchać, aniżeli ludzi*, „Biuletyn IPN” 2008, nr 10, s. 53

¹⁴ *Ojciec Medard na zawsze w Nowej Soli*, <http://archiwalna.nowasol.pl/index.php/aktualnosci/1690-ojciec-medard-na-zawsze-w-nowej-soli>, dostęp online: 26.07.2023.

¹⁵ *Kapelan Powstania Warszawskiego odznaczony Krzyżem Odrodzenia Polski*, <https://naszemiasto.pl/kapelan-powstania-warszawskiego-odznaczony-krzyzem/ar/c1-4425252>, dostęp online: 26.07.2023.

programu Archiwum Historii Mówionej Muzeum Powstania Warszawskiego. Ze wspomnień wynika, że ojciec przebywał w Krakowie, wtedy kiedy Niemcy wkroczyli do Polski. Dla lepszego zobrazowania tematu warto zaznaczyć, że ojcowie kapucyni z Warszawy i Lublina potrzebowali pomocy w obsłudze kościołów, dlatego poproszono o. prowincjała, żeby z prowincji krakowskiej przyjechał kapłan do wyżej zaznaczonych miast na dwa miesiące. O. Medard wspominał w wywiadach prowadzonych przez media społecznościowe, że wysłano jego właśnie do Warszawy 16 lipca 1944 roku, przed wybuchem Powstania. Warto w tym miejscu podać przykład odwagi oraz bezinteresownej troski ojców kapucynów o rannych, skałeczonych ludziach¹⁶. Zaczynając od pierwszych dni Powstania, kościół o. kapucynów prowadził działalność katakumbową. Ludność cywilna korzystała z opieki zakonników i znalazła ratunek w podziemiach klasztoru¹⁷.

W czasie Powstania w podziemiach kapucyńskiego kościoła zorganizowano szpital polowy. W dzisiejszym czasie w warszawskim kościele o. kapucynów do dyspozycji wiernych otwarta Kaplica Królewska, usytuowana przy zakrystii, w której znajduje się obraz Chrystusa Miłosiernego na tle płonącej Warszawy. Obraz upamiętniający tragiczne wydarzenie został namalowany w 1943 roku przez Zdzisława Eichlera¹⁸. O rozpoczęciu wybuchu Powstania kapucyni z ul. Miodowej wiedzieli wcześniej, ponieważ przed godziną „W” osoby wierzące masowo korzystali z sakramentu spowiedzi, a gwardian zaopatrzył klasztor w prowiant. Ojciec Medard dostał polecenie, aby przebywać z ludźmi, którzy znaleźli schronienie w piwnicach. Oprócz tego, w klasztorze wśród zakonników ukryło się około stu mieszkańców stolicy. Od samego początku dnia ojciec spowiadał i odprawiał Mszę Świętą. Ze wspomnień ojca Medarda wynika, że na początku Powstania ludność cywilna zachowała spokój, ale później w procesie pogorszenia sytuacji zaczęli narzekać, a czasem przeklinać powstańców. Takie zachowanie ludzi wynikało z rosnącej z dnia na dzień liczby ofiar. Oficerowie oraz osoby duchowne starali się uspokoić ludność cywilną, zaofiarować wsparcie i pomoc duchową¹⁹. Jak już było zaznaczone, gwardian klasztoru o. Benwenuty Kwiatkowski wysłał o. Medarda do osób rannych i potrzebujących. Ojciec udał się do kamienicy na ul. Miodową 20, gdzie spotkał się z wojenną rzeczywistością. Stan psychiczny mieszkańców domu był przynębiony ze względu na ilość rannych i zmarłych. Ojciec Parysz poświęcił ołtarzyk przy bramie kamienicy, a także pomodlił się ze zgromadzonymi. Wygłosił słowa wsparcia i pociechy, a jednocześnie zwrócił uwagę na słuszności walki. Do zadań ojca należała posługa duszpasterska chorym w kościele św. Jacka, a także w szpitalu chirurgicznym przy ul. Długiej 7. Warto w tym kontekście zaznaczyć, że jego bezpośrednim obowiązkiem było patrolować przed wejściem i udzielać pomocy duchowej rannym, przyniesionym z linii frontu. Niektórzy potrzebowali natychmiastowej pomocy

Również wzmiankę o działalności ojca odnajdujemy w miesięczniku światowego związku żołnierzy Armii Krajowej. Autorzy podają informację, że o. Medard był znany jako kapelan-ochotnik w szpitalu przy ul. Długiej, a później przy ul. Miodowej, Freta oraz Podwalu. Zob. W. Wysocki, *Kościół katolicki w Polsce wobec Powstania Warszawskiego*, „Biuletyn Informacyjny” 2021, nr 9, s. 8.

¹⁶ Archiwum Historii Mówionej, *Ojciec Medard Parysz*, <https://www.1944.pl/archiwum-historii-mowionej/ojciec-medard-parysz,1574.html>, dostęp online: 26.07.2023. Potrzeba zorganizowania posługi kapłańskiej w Lublinie i Warszawie wynikała z powodu masowych aresztowań zakonników przez gestapo. Niektórych duchownych wywieziono do obozu koncentracyjnego w Dachau. *Ojciec Medard: chcieliśmy przeżyć*, <https://www.nasza historia.pl/ojciec-medard-chcieliśmy-przezyc/ar/9175534>, dostęp online: 03.08.2023.

¹⁷ M. Krawczyk, *Działalność duszpasterska duchowieństwa diecezjalnego i zakonnego w Powstaniu Warszawskim*, Warszawa 2001, s. 44.

¹⁸ *Klasztor Braci Mniejszych Kapucynów Warszawa*, <https://www.kapucyni.warszawa.pl/17-niedziela-zwykla-28-07-2019/>, dostęp online: 03.08.2023.

¹⁹ *Ojciec Medard: chcieliśmy przeżyć*, <https://www.nasza historia.pl/ojciec-medard-chcieliśmy-przezyc/ar/9175534>, dostęp online: 03.08.2023.

medycznej. Szpital niejednokrotnie został ostrzelany. W tym czasie o. kapucyn wypowiadał dwóch rannych, udzielił jednemu z nich namaszczenie. Wspomnienia ojca zatrzymują się na jednym wydarzeniu podczas popołudniowej spowiedzi. Kiedy przynieśli rannego, nie odpowiadał na pytanie ojca, czy potrzebuje spowiedzi i czy chce się wypowiadać. Podczas kolejnego zadanego pytania chory krzyknął: „brodaczu, powiedz, niech mnie stąd wezmą, bo mnie tu szlag trafi!...”. Ten epizod ojciec Medard często opowiadał podczas swoich wywiadów²⁰.

W relacji Historii Mówionej Muzeum Powstania Warszawskiego można przeczytać ciąg dalszej danej historii: w momencie rozmowy z powstańcem nadleciał pocisk, odłamek trafił w lewą rękę zakonnika. Dla lepszego zobrazowania omawianych wydarzeń należałoby odnieść się do bezpośredniej wypowiedzi: „Wracam trochę jak bohater do klasztoru, spotyka mnie dziekan kapelanów, nazywał się chyba Warszawski, mówi do mnie: «Ooo, dopiero przyszedł, a już odznaczony». Przychodzę do klasztoru, a tam pokazują mi w palenisku na parterze w kuchni dwustu pięćdziesiąt kilogramowa bomba niewypału, gdyby to wybuchło, chyba wszyscy w piwnicy by zginęli. Jest niedziela, godzina trzynasta, odprawiam już trzecią mszę świętą, jest już po komunii świętej. Myśmy nie byli w schronie, tylko na parterze, wtem wpadają trzy pociski. Są ranni i zabici, podchodzi do mnie pani i mówi: „Proszę księdza, mój mąż przed chwilą był u komunii świętej – już nie żyje». Pamiętam dobrze, na podwórku [odbył się] pogrzeb zabitego powstańca. Pomodliliśmy się, odprawilem egzekwie pogrzebowe, a potem salut armatni, karabinowy. Tak blisko mnie nikt jeszcze nie strzelał”²¹. Kolejnym ciężkim przeżyciem było zniszczenie samolotu: „Jednej nocy miałem wartę i spacerowałem koło kościoła, koło klasztoru słyszę warkot samolotów, to polscy lotnicy z Anglii zrzucali broń powstańcom. Widzę też świetne pociski z dołu, a potem nadlatuje samolot cały w płomieniach i ja wtenczas z dołu krzyczę: «Jeśli żyjecie, to was rozgrzeszam w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego!». Po chwili samolot runął na Miodowej, tylko było słychać pojedyncze wystrzały, była jakaś amunicja na pokładzie samolotu... to było okropne, palił się. Nie wiem, czy piloci żyli, czy nie żyli, ale jeśli żyli, moim obowiązkiem było przeżegnać ich”²².

Zdaniem ojca Medarda, Powstanie Warszawskie miało sens patriotyczny, ponieważ człowiek umiera na różne sposoby, śmierć jest nieunikniona, dlatego warto przy potrzebie oddać życie za Ojczyznę. Zwracając się do polskiej młodzieży, ojciec przemawiał do świadomości patriotycznej, mówiąc, że historia Polski składa się z rycerzy spod Grunwaldu, legionów marszałka Piłsudskiego, młodzieży powstańczej Warszawy i ofiar Katynia. Uważał, że Polska została odrodzona za pomocą wszystkich osób, budujących Ojczyznę w ciągu wieków. Uważał, że Pan Bóg dopuszczał wojny, zabory, nieporozumienia dlatego, żeby ludzie szukali Boga, odczuwali potrzebę Jego troski oraz wsparcia. Praktyka modlitwy, nabożeństw, pielgrzymek ukształtowała świadomość religijną obywateli Polski, dlatego Ojciec zachęcał młodzież uczyć się historii swojego kraju. W latach 1945-1948 ojciec Medard Parysz był gwardianem w Sędziszowie. W latach 1953-1956 był gwardianem w Krośnie i tu wybudował kaplicę Matki Bożej, która później stała się kaplicą adoracji Najświętszego Sakramentu. W latach 1959-1963 był rektorem kościoła w Tenczynie i tu doprowadził budowę kościoła do stropu. Dalej władze komunistyczne wstrzymały budowę. Ponadto pracował w duszpasterstwie w wielu miejscowościach: we Wrocławiu, Dobiegniewie, Wałczu, Kwietnikach, Gdańsku, Bytomiu i Nakielnie. Zmarł 20 czerwca 2013 roku w Nowej Soli²³.

²⁰ M. Krawczyk, *Działalność duszpasterska...*, dz. cyt., s. 93.

²¹ Archiwum Historii Mówionej, *Ojciec Medard Parysz...*, dz. cyt.

²² Tamże.

²³ J. Wieliczka-Szarkowa, *A czemu nie za Ojczyznę?*, „Pismo Akcji Katolickiej w Awerni” 2014, nr 8, s. 3.

Zakończenie

W nowoczesnych warunkach nowym zadaniem katechezy jest kształtowanie młodego pokolenia w celu ewangelizacji w różnych dziedzinach współczesnego życia, wychowanie własnej odpowiedzialności każdego za Kościół i jego misję. Wartość wzorów osobowych staje się wymaganiem czasu, aby współczesny człowiek mógł na nowo doświadczyć szczególnej ważności nauki Chrystusa. Nie zważając na trudności, które przeżywa Kościół, wciąż nie brakuje dobrych kapłanów, odpowiedzialnie wykonujących swoją posługę. W czasie II wojny światowej wielu przedstawicieli zakonu Braci Mniejszych Kapucynów podejmowali posługę kapłanów, wielu osób działało w AK. Pewna ilość zakonników zapłaciła za miłość do Ojczyzny więzieniem lub własnym życiem. W czasie Powstania Warszawskiego w posłudze duchowej brali udział dwaj kapucyni: o. Alfons Ciechański i o. Medard Parysz, którzy mogą służyć jako wzór odwagi dla współczesnych chrześcijan²⁴. Zatem za wzorce osobowe powinniśmy uważać ludzi kierujących się w życiu duchowymi chrześcijańskimi wartościami. Nie muszą to być tylko i wyłącznie ludzie święci lub sławni, można ich znaleźć również pośród nas²⁵. Niniejszy artykuł miał na celu pogłębić rozumienie wartości osobowych we współczesnym świecie na podstawie wydarzeń historycznych, a także zachęcić do dalszych badań.

Bibliografia

- Archiwum Historii Mówionej, *Ojciec Medard Parysz*, <https://www.1944.pl/archiwum-historii-mówionej/ojciec-medard-parysz,1574.html>, dostęp online: 26.07.2023.
- „Duchowni w powstaniu”. *Kazanie Biskupa Polowego Józefa Guzodka wygłoszone w 75. rocznicę Powstania Warszawskiego*, <https://ordynariat.wp.mil.pl/pl/articlesnauczanie-pasterskie-2019r-j/2019-07-31h-duchowni-w-powstaniu-kazanie-biskupa-polowego-jozefa-guzodka-wygoszone-w-75-rocznice-powstania-warszawskiego/pdf/>, dostęp online: 18.07.2023.
- Iwanowski A., *Wspomnienia polskich czasów dawnych i późniejszych*, t. 1, Lwów 1894.
- Kapelan Powstania Warszawskiego odznaczony Krzyżem Odrodzenia Polski*, <https://naszemiesto.pl/kapelan-powstania-warszawskiego-odznaczony-krzyzem/ar/c1-4425252>, dostęp online: 26.07.2023.
- Klasztor Braci Mniejszych Kapucynów Warszawa*, <https://www.kapucyni.warszawa.pl/17-niedziela-zwykla-28-07-2019/>, dostęp online: 03.08.2023.
- Kosman I., „Rola wzoru osobowego w kształtowaniu chrześcijańskiego życia”. *Studium z homiletyki na przykładzie św. Maksymiliana Kolbego*, Niepokalanów 2013.
- Krasiński J., „Cisi bohaterowie wojny i powstania warszawskiego”. *Refleksja nad ludzkimi losami*, „Saeculum Christianum: pismo historyczno-społeczne” 2006, t.13, nr 1.
- Krawczyk M., *Działalność duszpasterska duchowieństwa diecezjalnego i zakonnego w Powstaniu Warszawskim*, Warszawa 2001.
- Kulpaczyński S., *Psychologia rozwojowo-wychowawcza nie tylko dla katechetów*, Lublin 2009.
- Kulpaczyński S., *Wartość wzorów osobowych w wychowaniu młodzieży*, <http://www.pedkat.pl/images/czasopisma/pk2/art05.pdf>
- Kuźnik M., *Kulturowe wzorce osobowe a wychowanie współczesnego dziecka*, „Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce” 2021, t. 62, z. 16, nr 4.
- Marecki J., *Boga należy bardziej słuchać, aniżeli ludzi*, „Biuletyn IPN” 2008, nr 10.
- Ojciec Medard na zawsze w Nowej Soli*, <http://archiwalna.nowasol.pl/index.php/aktualnosci/1690-ojciec-medard-na-zawsze-w-nowej-soli>, dostęp online: 26.07.2023.
- Ojciec Medard: chcieliśmy przeżyć*, <https://www.naszaistoria.pl/ojciec-medard-chcieliśmy-przezyc/ar/9175534>, dostęp online: 03.08.2023.
- Plutecka K., *Współczesne wzorce osobowe w percepcji młodzieży słyszącej i niesłyszącej*, „«Niepełnosprawność». Dyskursy pedagogiki specjalnej” 2022, nr 45-46.

²⁴ *Spis powstańczych biogramów*, dz. cyt.

²⁵ M. Kuźnik, *Kulturowe wzorce osobowe a wychowanie współczesnego dziecka*, „Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce” 2021, r. 62, nr 16, z. 4, s. 38.

Sauć S., *Święta Teresa jako wzór osobowy w formacji chrześcijańskiej dzieci i młodzieży*, „Forum Młodych Pastoralistów” 2017, nr 3.

Śmierć nie jest końcem – o kapelanach Powstania Warszawskiego, <https://parafia-wojkowska-radom.pl/smierc-nie-jest-koncem-o-kapelanach-powstania-warszawskiego/>, dostęp online: 18.07.2023.

Spis powstańczych biografów, <https://www.1944.pl/powstancze-biogramy.html>, dostęp online: 24.07.2023.

Stanisław Parysz – pasterz czasów spełnionej apokalipsy, <https://www.polskieradio.pl/39/156/artukul/1316667,stanislaw-parysz-pasterz>, dostęp online: 03.08.2023.

Stanisław Rospond, <https://encyklopediakrakowa.pl/slawni-i-zapomniani/105-r/616-rospond-stanislaw.html>, dostęp online: 26.07.2023.

Stypułkowska B., *Lekcje historii a katecheza biblijna w gimnazjum*, „Polonia Sacra” 2003, t. 56, nr 12.

Wieliczka-Szarkowa J., *A czemu nie za Ojczyznę?*, „Pismo Akcji Katolickiej w Awerni” 2014, nr 8.

Wysocki W., *Kościół katolicki w Polsce wobec Powstania Warszawskiego*, „Biuletyn Informacyjny” 2021, nr 9.

Żmuda R., *Materiały do bibliografii publikacji o zakonach i zgromadzeniach zakonnych w Polsce 1945-2000. Osoby konsekrowane*, T.1, Łódź 2011.

Wzór osobowy w życiu chrześcijańskim na przykładzie posługi o. Medarda Parysza OFMCap, kapelana Powstania Warszawskiego

Streszczenie

Artykuł jest próbą odpowiedzi na pytanie: w jakim stopniu przykład pewnej osoby wierzącej albo kapłana nadal kształtuje życie duchowe we współczesnym świecie? Aby odpowiedzieć na to pytanie, autorka odwołuje się do postaci zakonnika, ostatniego kapelana Powstania Warszawskiego ojca Medarda OFMCap oraz jego relacji z Bogiem. W czasie II wojny światowej wielu przedstawicieli zakonu Braci Mniejszych Kapucynów podejmowali posługę kapelanów. Życiorys o. Medarda wskazuje na odwagę i miłość do Ojczyzny. W ciągu 63 dni Powstania Warszawskiego kapelani prowadzili działalność duszpasterską, znajdowali się stale przy walczących, organizowali wspólne modlitwy, odprawiali Msze, spowiadali. Szczególnie posługiwali zmarłym, a w końcu sami ginęli podczas ostrzałów i bombardowań. Zwracając się do polskiej młodzieży, ojciec Medard przemawiał do świadomości patriotycznej, do wartości chrześcijańskich. Młodzież, którą Jan Paweł II nazywał „nadzieją kościoła”, potrzebuje wzoru osobowego na wszystkich etapach drogi życiowej oraz formacji duchowej. Młodzi ludzie, żyjąc we współczesnym świecie, prawie codziennie spotykają się z podważaniem autorytetów. Próbując prowadzić swoje życie według zasad Ewangelii, spotykają się z trudnymi sytuacjami, dlatego koniecznie potrzebują dobrego przykładu.

Słowa klucze: ewangelizacja, katecheza, II wojna światowa, kapłan, młodzież.

Mgr. lic. Kateryna Sheptytska – doktorantka Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie.